

SUKUPOLVET JA SEKSUAALISUUTEEN LIITTYVÄT ARVOT SUOMESSA

Osmo Kontula Väestöliitto Väestöntutkimuslaitos
osmo.kontula@vaestoliitto.fi

Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen työpäperi 2013 (3)

Aihe

Usein väitetään, että eri-ikäiset ihmiset eivät kunnolla ymmärrä toisiaan tai että vanhempien on vaikea hyväksyä omien lastensa ehkä jopa radikaaliksikin koettuja mielipiteitä. Ovatko näiden näkemyserojen taustalla yksilöiden ikäerot vai eri sukupolvien omaksumat erilaiset arvot? Tässä työpaperissa asiaa tarkastellaan FINSEX -tutkimuksen seuranta-aineistojen avulla. Seksuaaliasioihin liitetyissä arvoissa sukupolvi osoittautuu monella tavalla merkittävämmäksi selittäjäksi kuin vastaajan ikä.

Sisältö

Seksuaaliarvojen murros Suomessa	2
Nuorten välisten seksisuhteiden ja seksuaalikasvatuksen hyväksyminen	3
Suhtautuminen sitoutumattomaan seksiin ja uskottomuuteen	4
Naisten aloitteellisuuden ja seksuaalisten vähemmistöjen hyväksyminen	7
Kohtaaminen pornografian ja itsetyydytyksen kanssa	8
Mitä seksuaaliasioita pidetään perversseinä?	8
Sukupolvien arvokuilu	10
Lähteet	11

Seksuaaliset mielipiteet tai arvot muodostuvat ja uudistuvat prosessissa, jossa ihmiset seuraavat mediaa ja lähiympäristöään, lukevat tai käyttävät erilaisia tietolähteitä sekä keskustelevat näistä asioista perheenjäsentensä tai läheisten ystäviensä kanssa. Ihmiset ovat tässä suhteessa jatkuvasti alttiina erilaisille sosiaalisille ja kulttuurisille vaikutteille.

Seksuaalisista arvoista tai ihanteista käytävä julkinen keskustelu ja siitä saatavat vaikutteet vaihtelevat ajassa (Kontula & Kosunen, 1994). Näistä keskusteluista muodostuu yhteisiä sukupolvikokemuksia. Tästä on hyvänä esimerkkinä niin sanottu seksuaalivallankumouksen sukupolvi, joka eli nuoruuttaan 1960-luvun lopulla ja 1970-luvulla. Heidän omaksumansa seksuaaliset arvot poikkesivat merkittävästi niistä arvoista joita edeltävällä sukupolvella eli heidän vanhemmiltaan oli ollut. Näitä mielipide-eroja on jouduttu sovittelemaan yhteen käytännön tilanteissa.

Seksuaaliarvojen murros Suomessa

Suomessa tapahtui siis suuri seksuaaliarvojen murros 1970-luvun alun jälkeen. Ajan osin radikaalikin länsimainen uudistushenki muokkasi pysyvämmiin suurten ikäluokkien seksuaalisia arvoja. Nämä uudet arvot olivat heidän omille vanhemmilleen useimmiten vieraita. Arvomuutoksen yksi käytännöllinen seuraus oli avoliittojen nopea yleistyminen. Muita ajankohdan isoja arvomuutoksia olivat aiempaa hyväksyvämpi suhtautuminen nuorten seksuaalisuhteisiin ennen avioliittoa, naisten seksuaalisen aloitteellisuuden laajempi hyväksyminen, uskollisuuden välttämättömyyden kyseenalaistaminen ja seksuaalivähemmistöjen laajempi hyväksyntä. (Kontula & Haavio-Mannila, 1993.)

Arvomuutokset nostivat esille usein kiivaitakin keskusteluja tai suoranaisia kamppailuja lasten ja heidän vanhempiansa ja joskus myös isovanhempien välille. 1970-luvun isovanhemmat olivat eläneet oman nuoruutensa ennen sota-aikaa. He olivat paljolti sisäistäneet seksuaaliasioista sen perusajatuksen, jossa seksi olisi hyväksyttävää vain aviopuolisoiden kesken. Tyttöjen neitsyyttä pidettiin heidän sukupolvessaan vielä suuressa arvossa; lähes vastaavaan törmäämme nykypäivänä vielä muslimi- ja hinduyhteiskunnissa. Niinpä 1970-luvun nuorten vapaat suhteet olivat erityisesti heidän isovanhempiensa mielissä suoranaisten kauhistus.

Vaikka monet seksuaaliarvot muuttuivat voimakkaasti juuri 1970-luvulla, ovat seksuaaliarvot ja -ihanteet olleet monin tavoin murruksessa 2000-lukuun asti. Nykypäivänäkään vanhempien ei ole aina helppoa hyväksyä ja ymmärtää, mitä uusia arvoja ja ajatuksia heidän lastensa mielissä seksuaaliasioissa liikkuu.

Esitän jatkossa esimerkkejä siitä, millaiset seksuaaliarvot ovat säilyneet sukupolvesta toiseen suunnilleen ennallaan, ja toisaalta missä asioissa sukupolvien väliset arvoristiriidat ovat nykypäivänä suurimmat. Edelleen pätee se tutkimushavainto, että nuoruudessa omaksutuilla arvoilla on vaikutusta ja kantavuutta pitkälle omaan aikuisuuteen. Nykypäivä muokkaa tällä hetkellä uutta sukupolvea ja sen arvoja. Tämä prosessi jatkuu läpi elämän ja tekee heistä erityisen muista poikkeavan sukupolven.

Artikkelin tietolähteenä on valtakunnallisesti edustavien FINSEX -kyselytutkimusten sarja. Tutkimukset on tehty vuosina 1971, 1992, 1999 ja 2007 (Kontula, 2008). Tutkimuksen vastaajat on jaettu tässä artikkelissa kolmeen sukupolveen: 18–34-vuotiaat, 35–54-vuotiaat, ja 55–74-vuotiaat. Perhenäkökulmaa käyttäen 55–74-vuotiaita kutsutaan jatkossa isovanhempien sukupolveksi, 35–54-vuotiaita vanhempien sukupolveksi ja 18–34-vuotiaita lastenlasten sukupolveksi.

Isovanhempien sukupolvi on elänyt nuoruuttaan 1950- ja 1960-luvuilla, vanhempien sukupolvi 1970- ja 1980-luvuilla ja lastenlasten sukupolvi 1990-luvulla ja 2000-luvun alkuvuosina. Näiden ajanjaksojen julkisilla keskusteluilla on ollut vaikutuksensa näihin sukupolviin kuuluviin ihmisten seksuaalisille arvoille.

Nuorten välisten seksisuhteiden ja seksuaalikasvatuksen hyväksyminen

Suomessa on edetty jo kauaksi ajasta, jolloin ensimmäiset seksuaalikokemukset katsottiin sopiviksi vasta tulevan aviopuolison kanssa. Nykyisin sekä miehillä että naisilla on ollut keskimäärin jo seitsemän aiempaa seksuaalikumppania silloin kun he muuttavat yhteen ensimmäiseen avo- tai avioliittoonsa (Kontula, 2009). Ensimmäisiä suhteita solmittaessa mielessä ei tavallisesti enää sientele koko elämän jatkuva suhde kyseisen kumppanin kanssa. Tämä arvomuutos voi aiheuttaa välillä kitkaa eri sukupolviin kuuluvien ihmisten välille.

Isovanhempienkin sukupolveen kuuluvista miehistä kolme neljäsosaa ja kaksi kolmasosaa naisista hyväksyy nykyisin nuorten seksuaalisuhteet vakituisen seurustelun aikana. Tämä sukupolvi eroaa kuitenkin lastenlasten sukupolvesta siinä, että he merkittävästi useammin (miehistä neljäsosa ja naisista kolmasosa) laittaisivat nuorten seksuaalisuhteen ehdoksi ainakin avioliitun. Lastenlasten sukupolvesta taas useammat (miehistä jopa 39 prosenttia ja naisista 14 prosenttia) hyväksyisi nuorten seksuaalisuhteet ilman seurusteluakin, jo muuttaman tapaamiskerran jälkeen. Näistä arvoista perheiden piirissä joudutaan varmasti välillä kiistelemään.

Sukupolvien välillä on eroja myös käsityksissä siitä, missä iässä on sopivaa aloittaa sukupuolielämykset. Lastenlasten sukupolveen kuuluvista melkein puolet miehistä ja reilu neljäsosa naisista hyväksyisi kahden 14–15-vuotiaan teini-ikäisen välisen sukupuolisuhteen. Isovanhempien sukupolvessa sen hyväksyisi vain 12 prosenttia miehistä ja kaksi prosenttia naisista. Tästäkin tapauksessa miehet olivat siis merkittävästi vapaamielisempiä kuin naiset.

Nykypäivän teineistä käytännössä lähes joka kolmas on kokenut seksisuhteen alle 16-vuotiaana. Kyseessä on siis nuorille aika tavanomainen kokemus, vaikka suurin osa isovanhempien ja vanhempien (lähinnä äidit) sukupolvesta ei sitä tunnu hyväksyvänkään. Elämme siis sellaista aikaa, jossa aikuisten asenteet nuorten seksisuhteita kohtaan ovat tiukemmat kuin mitä nuoret käytännössä tekevät ja kokevat. Tämä johtuu osaksi siitä, että yhdyntöjen aloitusikä on pudonnut keskimäärin noin kahdella vuodella vanhimmasta sukupolvesta nuorimpaan. Monet arvioivat erilaisia arvoja omien kokemustensa perusteella.

Myös nuorten seksuaalikasvatuksen merkityksestä sukupolvien näkemykset poikkesivat jonkin verran toisistaan. Lastenlasten sukupolvesta reilu kaksi kolmasosaa ei uskonut, että koulujen seksuaalikasvatus voisi houkutella nuoria aloittamaan sukupuolielämänsä liian nuorena. Isovanhempien sukupolvessa tämä osuus oli sen sijaan vain noin 40 prosenttia. Tästä sukupolvesta siten jopa enemmistö suhtautui nuorten seksuaalikasvatukseen ainakin epäluuloisesti. Tämä sukupolvien käsitysten ero ei ole ainakaan edistänyt perhepiirin avoimia ja merkityksellisiä keskusteluja seksuaaliasiosta. Tässä yhteydessä voi huomauttaa, että alan kansainvälinen tutkimus on kiistatta osoittanut, että seksuaalikasvatus ei vaikuta erityisemmin seksuaalikokemusten aloitusikäen.

Suhtautuminen sitoutumattomaan seksiin ja uskottomuuteen

Sotien aikana suomalainen seksuaalimoraali hyväksyi seksuaalisuhteita vain avioliitoissa. Nuorten ihmisten lisäksi myös yksineläjien, eronneiden tai leskien odotettiin pidättävän seksuaalitekemuksista ennen mahdollista avioitumista. Rakkaus saattoi kuitenkin olla hyväksyttävä peruste seksuaalisuhteelle, koska sen uskottiin johtavan kihlautumiseen ja useimmiten myös avioitumiseen. Seksuaalimoraalia koettelivat erityisesti tilapäiset tai ”yhden yön suhteet”, jotka eivät perustuneet rakkaudelle. (Sievers et al. 1974.)

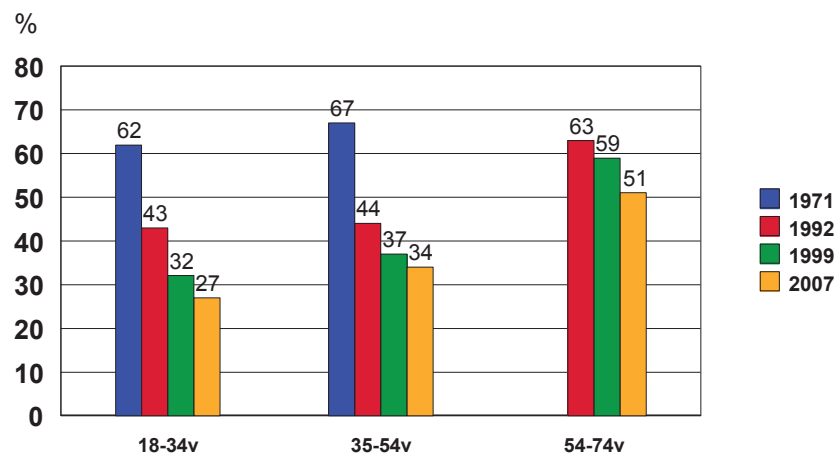
Erityisesti isovanhempien sukupolveen kuuluvat naiset eivät ole hyväksyneet muita kuin vakituisia seksuaalisuhteita. Heistä vain joka neljäs hyväksyy seksuaalisuhteen ilman rakkautta ja vain kolmasosa uskoo, että tilapäinen seksuaalisuhde voisi olla tyydyttävä. Lastenlasten sukupolveen kuuluvista naisista sen sijaan jo noin kaksi kolmasosaa arvostaa tilapäisiä suhteita ja sukupuolisuhdetta ilman rakkautta. Näissä seksuaaliarvoissa on vielä nykypäivänä aikamoinen sukupolvikuilu.

Taulukko 1. Seksuaaliasenteita FINSEX -kyselyissä 1971, 1992, 1999 ja 2007, %.

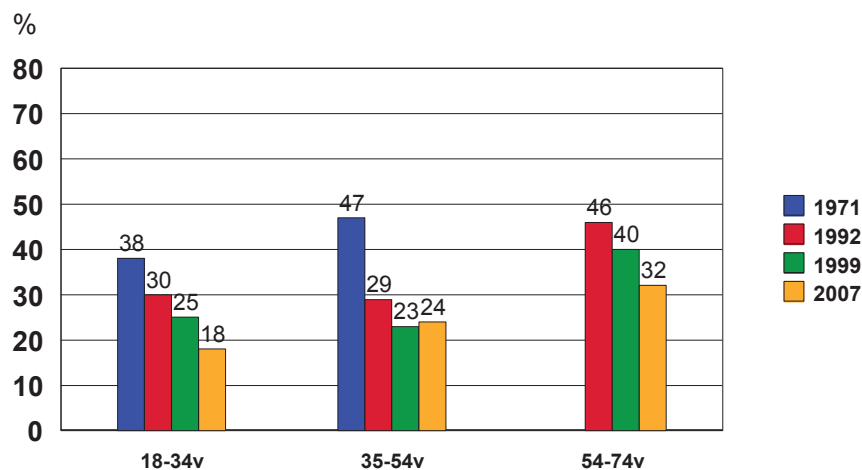
	Mies				Nainen			
18–34-vuotiaat								
Sukupuoliyhteys ilman rakkautta ei ole väärin	45	54	65	69	24	43	53	60
Naisilla täysi oikeus seksuaalisiin aloitteisiin	95	95	98	96	87	94	97	98
Homoseksuaalinen käyttäytyminen aikuisten kesken on ihmisten yksityisasia, johon viranomaisten ja lainsäädännön ei tulisi mitenkään puuttua	51	64	68	68	54	76	80	80
Mies on luonnostaan moniavioinen, nainen yksiavioinen	13	9	7	12	13	5	7	4
Täysin tilapäisenkin sukupuolisuhde saattaa olla onnellinen ja molempia osapuolia tyydyttävä	71	78	77	72	48	73	73	69
35–54-vuotiaat								
Sukupuoliyhteys ilman rakkautta ei ole väärin	30	55	56	58	15	37	41	52
Naisilla täysi oikeus seksuaalisiin aloitteisiin	90	94	96	93	65	88	91	95
Homoseksuaalinen käyttäytyminen aikuisten kesken on ihmisten yksityisasia, johon viranomaisten ja lainsäädännön ei tulisi mitenkään puuttua	34	56	52	65	30	69	66	74
Mies on luonnostaan moniavioinen, nainen yksiavioinen	17	14	13	8	19	16	6	8
Täysin tilapäisenkin sukupuolisuhde saattaa olla onnellinen ja molempia osapuolia tyydyttävä	51	71	61	61	31	60	47	58

	Mies			Nainen				
55–74-vuotiaat								
Sukupuoliyhteys ilman rakkautta ei ole väärin	..	39	33	42	..	21	21	26
Naisilla täysi oikeus seksuaalisiin aloitteisiin	..	88	90	91	..	59	72	75
Homoseksuaalinen käyttäytyminen aikuisten kesken on ihmisten yksityisasia, johon viranomaisten ja lainsäädännön ei tulisi mitenkään puuttua	..	49	41	54	..	48	50	64
Mies on luonnostaan moniavioinen, nainen yksiavioinen	..	19	21	16	..	27	24	15
Täysin tilapäinenkin sukupuolisuhteestaattaa olla onnellinen ja molempia osapuolia tyydyttävä	..	58	40	46	..	34	32	31

Kuvio 1. On sitä mieltä, että sukupuoliyhteys ilman rakkautta on väärin
NAISET

Kuvio 2. On sitä mieltä, että sukupuoliyhteys ilman rakkautta on väärin
MIEHET

Miesten keskuudessa sukupolvien välinen kuilu on merkittävästi pienempi, sillä isovanhempien sukupolveen kuuluvat miehet hyväksyvät sitoutumattoman seksin merkittävästi naisia useammin. Lastenlasten sukupolvessa nämä sukupuolierot ovat jo lähes kadonneet. Naisten seksuaaliarvot ovat lähentyneet sukupolvesta toiseen huomattavasti miesten arvoja.

Sukupolvet siis eroavat toisistaan, mutta kuinka samanlaisina sukupolvien seksuaaliset asenteet mahdollisesti säilyvät halki elämän? Tähän on mahdollista perehtyä lähemmin taulukon 2 avulla. Esimerkkiasenteena tarkastellaan juuri edellä ikäryhmittäin käsiteltyä asennetta siitä kuinka suuri hyväksyy seksin ilman rakkautta.

Tiettyinä vuosina syntyneiden vastaajien suhtautumisen muuttumista voidaan tarkastella eri tutkimuskerroilla vanhemmissa ikäryhmissä jopa 36 vuoden aikavälillä. Vertailua tehdään tässä syntymäajan perusteella muodostetuissa viisivuotisryhmissä. Nämä ryhmät ovat lukumääriltään paikoitellen sen verran pieniä, että osa havaituista eroista johtuu vastaajien valikoitumisesta aiheutuvista satunnaisista vaihteluista.

Taulukko 2. Ei pidä sukupuoliyhteyksiä ilman rakkautta vääränä (%)

Syntymävuodet	Mies				Nainen			
	1971	1992	1999	2007	1971	1992	1999	2007
1932–1936	30	48	31	25	14	29	18	16
1937–1941	50	45	41	41	23	33	24	20
1942–1946	46	59	43	39	27	44	24	22
1947–1951	43	49	53	50	23	38	37	34
1952–1956	41	60	58	57	21	35	54	48
1957–1961		65	59	54		47	46	44
1962–1966		57	81	54		46	48	56
1967–1971		44	58	62		44	48	55
1972–1976		46	71	78		24	57	58
1977–1981			46	69			54	60
1982–1986				64				63

Taulukon 2 ensimmäinen päähavainto on se, että mitä lähempänä nykyaikaa ihmiset ovat syntyneet, sitä suurempi osa molemmista sukupuolista hyväksyy seksin ilman rakkautta. Erot näiden syntymävuosisyöryhmien (kohorttien) välillä ovat varsinkin naisilla hyvin selvät. Tämän saman sukupolvieron totesimme jo edellä.

Toinen päähavainto on se, että tiettyihin syntymäikäryhmiin kuuluvien ihmisten suhtautuminen seksiin ilman rakkautta ei muutu suuremmin eikä välttämättä kovin johdonmukaisesti elämän ja iän lisääntymisen myötä. Keskimäärin arvioiden ihmiset eivät yleensä muuta kovin paljoa nuorina omaksumiaan seksuaalisia arvojaan iän lisääntyessä.

Vanhimmissa ikäryhmissä asenteet seksiin ilman rakkautta näyttävät hiukan tiukentuneen vuoden 1992 tutkimuksen jälkeen. Jonkin verran tähän voi vaikuttaa se, että vastaajat valikoituvat eri tutkimuskerroilla vähän eri tavalla kuolemantapausten lisääntyessä. Lisäksi naiset saattavat eläkeikään tullessaan arvottaa rakkauden merkitystä eri tavalla, kun yksin elämästä tulee yhä useammille leskille todellisuutta. Seksij sijasta silloin unelmoidaan uudesta kumppanista.

Äsken todetusta poiketen 1960-luvun alun jälkeen syntyneiden naisten ja miesten suhtautumiseen seksiin ilman rakkautta on tullut elämän myötä aiempaa hyväksyvämmäksi. Nämä ihmiset elävät seksuaalisesti aktiivista elämänvaihetta ja erilaiset kertyneet kokemukset saavat heidät arvioimaan seksuaalisia arvojaan uudella tavalla. Jos he elävät ilman kumppania, niin he eivät näe pahaksi seksuaalisuhteiden solmintaa, vaikka he eivät heti kokisikaan uuden kumppaninsa kanssa rakkautta. Monille seksi muodostaa portin vähitellen kypsyytään rakkauteen ja parisuhteeseen.

Ikäryhmätarkastelussa isovanhempien ja lastenlasten sukupolvia yhdistää se, että vain melko harvat hyväksyvät aviollista uskottomuutta. Nämä arvot ovat ikävertailussa poikkeuksellisia, sillä isovanhempien sukupolvi hyväksyy uskottomuuden jonkin verran lastenlapsien sukupolvea useammin. Isovanhempien sukupolvesta tilapäiset syrjähyppyt hyväksyy noin 15 prosenttia, kun taas lastenlasten sukupolven miehistä ne hyväksyvät noin kymmenen prosenttia ja naisista vain viisi prosenttia.

Mistä siis johtuu tämä tässä ilmenevä sukupolvien ”käänteinen” arvomaailma? Perinteiseen pitkään avioliittoon kuului aikaisemmin usein oletus siitä, että varsinkin aviomiehellä saattoi olla sen aikana muita suhteita. Kyse voi myös olla sen seksuaaliradikalismien vaikutuksista, jota isovanhempien sukupolvi pääsi maistelemaan 1970-luvulla. Silloin ei ollut muodikasta ajatella, että kumppanin sopisi omistaa. Lastenlasten sukupolvi ei ole juuri tutustunut tällaisiin arvoihin.

Seksuaalisuuden noustua yhdeksi parisuhteen avaintekijäksi on jokainen muu seksuaalisuhde erityinen riski siitä, että puoliso rakastuisi toiseen. Uskollisuus on nykypäivänä keskeinen osoitus siitä, että toinen todella haluaa jatkaa suhdetta. Koko parisuhde rakentuu lisääntyvässä määrin rakkaudelle, uskollisuudelle ja seksille. Toisen halutaan osoittavan kunnioitusta näitä suhteen avaintekijöitä kohtaan niin kauan kuin hän haluaa jatkaa suhdetta.

Naisten aloitteellisuuden ja seksuaalisten vähemmistöjen hyväksyminen

Naisten oikeus seksuaaliseen aloitteellisuuteen ei ole ollut isovanhempien sukupolven naisille mitenkään itsestään selvä asia, toisin kuin mitä on ollut lastenlasten sukupolvessa. Kolmasosa isovanhempien sukupolven naisista ei pidä avoimesti seksuaalista kiinnostustaan osoittavaa naista kunnon naisena ja neljäsosan mielestä naisella ei ole oikeutta seksuaalisiin aloitteisiin. Lastenlasten sukupolven naisista enää vain harvat ajattelevat näillä tavoilla. Naisen seksuaalisesta roolista voi siten kuvitella syntyvän välillä kriittistäkin keskustelua eri sukupolviin kuuluvien naisten välillä. Eri-ikäisillä miehillä ei sen sijaan ole juurikaan tällaista arvostiriitaa naisen aktiivisesta seksuaalisesta roolista.

Useimmissa seksuaalipoliittisissa kannanotoissa lastenlasten sukupolvi on isovanhempien sukupolvea vapaamielisempi. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi homoseksuaalisuuden salliminen ihmisen yksityisenä asiana, samaa sukupuolta olevien ihmisten avioliittojen hyväksyminen, keinohedelmöityksen salliminen myös yksinäisille naisille ja vapaa abortti.

Lastenlasten sukupolveen kuuluvat naiset ovat isovanhempien sukupolven naisiin verrattuna yleensä noin 20–30 prosenttiyksikköä vapaamielisempiä. Samojen sukupolvien miesten näkemyserot ovat tätä pienemmät, lukuun ottamatta avioliittojen sallimista homoseksuaaleille.

Tässä asiassa miesten sukupolviero on yhtä suuri kuin naisillakin. Homoseksuaalisuuteen liittyvissä näkemyksissä isovanhempien sukupolven naiset ovat miehiä vapaamielisempiä, toisin kuin muissa seksuaaliarvoissa.

Perhepiirissä saatetaan joskus keskustella yhteisesti aborteista. Isovanhempien sukupolveen kuuluvista noin puolet hyväksyy vapaan abortin ja lastenlasten sukupolvesta 70 prosenttia. Tässä asiassa perhepiirin näkemykset voivat siten mennä ristiin ja synnyttää painostusta tai ainakin kritiikkiä nuoremman sukupolven valintoja ja päätöksiä kohtaan. Suhtautumiseroja voi vielä korostaa vanhempien tai isovanhempien sukupolvien esittämät toiveet uuden sukupolven saamisesta sukuun.

Yleisistä seksuaalipoliittisista kannoista voi tulla joissakin tapauksissa henkilökohtaisesti hyvin merkittäviä ja ristiriitoja synnyttäviä. Tämä koskee varsinkin sitä, jos lapsen tai lapsenlapsen havaitaan kuuluvan johonkin seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön.

Kohtaaminen pornografian ja itsetyydytyksen kanssa

Suhtautuminen pornografiaan voi nousta ongelmaksi sukupolvien välillä. Silti myös isovanhempien sukupolven naisista kolmasosa on sitä mieltä, että pornografian katselu voi olla heistä hyvin kiihottavaa. Lastenlasten sukupolveen kuuluvista naisista jopa enemmistö (59 prosenttia) pitää pornografian katselua hyvin kiihottavana. Pornografia on aihe, jonka suhteen henkilökohtaiset mielitykset tai sitä mahdollisesti paheksuvat tunteet vaihtelevat niin vahvasti, että aihe saattaa olla ongelmallinen sukupolvien välisten keskustelujen kohteena.

Isovanhempien sukupolveen kuuluville miehille pornografia ei ole nuorempia miehiä kummempi asia, sillä heistä 70 prosenttia pitää pornografian katselua hyvin kiihottavana. Lastenlasten sukupolveen kuuluvista miehistä miltei kaikki olivat tätä mieltä.

Lapsenlasten sukupolveen kuuluvien keskuudessa ei juurikaan epäillä, että pornografian käyttöön tyypillisesti liittyvästä itsetyydytyksestä koituisi jotakin terveydellistä haittaa. Isovanhempien sukupolveen kuuluvista naisista sen sijaan noin joka kolmas ja miehistä joka viides on tästä asiasta ainakin epävarma. Tämä epävarmuus on seurausta vielä 1950-luvulla esitetyistä ”valistuksesta”, jonka tavoitteena oli ehkäistä tai rajoittaa itsetyydytyksestä nauttimista pelottelemalla ihmisiä erilaisilla itsetyydytykseen liitetyillä uhkakuvilla.

Mitä seksuaaliasioita pidetään perversseinä?

Ihmiset reagoivat voimakkaimmin niihin seksuaaliasioihin, joita he pitävät suorastaan perversseinä eli sairaina. Niitä heidän on lähes mahdoton hyväksyä. Vuoden 1992 FINSEX -tutkimuksessa näitä asioita selvitettiin avoimella kysymyksellä. Silloin kertyneen tiedon perusteella vuonna 2007 selvitettiin luetteloitujen vaihtoehtojen avulla kuinka suuri osa vastaajista piti kutakin kysyttyä asiaa perverssinä tai sairaana.

Muutamit luetteloon sisällytetyt seksuaaliasiat koettiin niin yleisesti perversseiksi, että niitä paheksuttiin lähes yksimielisesti kaikissa kolmessa sukupolvessa. Näitä asioita olivat seksuaalinen väkivalta ja pakottaminen, eläimeen sekaantuminen, seksuaalinen sekaantuminen lapsiin, virtsa ja ulosteet seksin yhteydessä ja taudin tartuttaminen kumppaniin. Naiset kokivat suunnilleen yhtä usein myös itsensä paljastamisen perverssiksi. Miehistä viidesosa ei sen sijaan pitänyt itsensä paljastamista perverssinä.

Taulukko 3. Pitää seuraavia seksuaalisia asioita perverssinä tai sairaana(%) vuonna 2007

	Mies			Nainen		
	18–34v	35–54v	55–74v	18–34v	35–54v	55–74v
Seksuaalinen väkivalta ja pakottaminen	94	95	92	97	97	91
Eläimeen sekaantuminen	96	94	91	98	97	91
Seksuaalinen sekaantuminen lapsiin	98	94	92	98	98	91
Virtsa ja ulosteet seksin yhteydessä	89	87	91	96	95	91
Taudin tartuttaminen kumppaniin	95	94	92	96	95	91
Itsensä paljastaminen	82	79	85	92	91	88
Sadomasokismi	56	66	81	62	78	85
Ryhmäseksi, parinvaihto	30	40	54	46	65	80
Anaalyihdyntä	18	30	68	34	48	70
Yhdyntä julkisella paikalla	28	51	78	44	74	89
Jatkuva seksin haluaminen	19	26	42	41	52	73
Vapaa seksi	22	27	35	29	45	57
Homo- ja biseksuaalisuus	29	39	58	14	24	47
Porno	6	9	21	12	18	49
Seksin apuvälineet	4	6	20	4	12	31
Suuseksi	3	6	24	4	8	40
(N)	(275)	(372)	(372)	(461)	(542)	(421)

Perversion ja moraalien tai lainsäädännön rajaa peilaa kiinnostavalla tavalla se, että näistä perverssinä pidetyistä asioista laittomia ovat vain seksuaalinen väkivalta, lapsiin sekaantuminen ja itsensä julkinen paljastaminen. Muita yleisesti perverssinä pidettyjä asioita arvioidaan sellaisiksi muista syistä kuin niiden laittomuuden vuoksi.

Eläimeen sekaantuminen ei ole laitonta, mutta siitä otettujen kuvien levittäminen kylläkin on. Virtsa ja ulosteita taas hyödynnetään joskus seksileikkien ja pornografian yhteydessä. Taudin tartuttaminen kumppaniin voi tapahtua täysin tahattomasti, jos henkilö ei ole itse tietoinen oireettomana säilyneestä tartunnastaan. Silti tätäkin pidetään siis yleisesti perverssinä. HIV:n tartuttaminen tietoisena omasta tartunnasta onkin määritetty rikokseksi.

Perversioiden vaihtoehtojen joukossa oli seitsemän sellaista seksuaaliasiaa, joissa näkemys erot isovanhempien ja lastenlasten sukupolvien välillä olivat todella suuria. Isovanhempien sukupolveen kuuluvat pitivät nuorempiin sukupolviin verrattuna huomattavasti useammin perverssinä sadomasokismia, yhdyntää julkisella paikalla, anaalyihdyntää, ryhmäseksiä ja parinvaihtoa, jatkuva seksin haluamista, vapaata seksiä ja homo- ja biseksuaalisuutta.

Yhdyntä julkisella paikalla oli seksuaalinen teko, jonka perverssiksi kokemisessa oli jopa 50 prosenttiyksikön ero isovanhempien ja lastenlasten sukupolviin kuuluvien vastaajien välillä. Tämä on todella poikkeuksellisen suuri arvoero. Lähes yhtä suuri ero sukupolvien välillä oli anaalyihdyntä arvioinnissa. Näitä suuria mielipide-eroja on synnyttänyt se, että nuoremmalla lastenlasten sukupolvella on ollut paljon enemmän tietoa ja kokemusta näistä asioista. Ne eivät siksi tunnu heistä niin oudoilta tai paheksuttavilta kuin heitä vanhemmista sukupolvista. Hyväksyttävän tai ainakin kokeiltavan seksin rajat ovat heillä huomattavasti laajemmat.

Muutaman seksuaaliasioiden luetteloon valitun asian nimesivät perverssiksi kohtalaisen usein ainoastaan isovanhempien sukupolveen kuuluneet naiset. Näitä olivat erityisesti pornografia ja suuseksi. Nämä asiat ovat menettäneet myöhemmissä sukupolvissa perverssin leimansa siksi, että ne yhdistyvät usein parisuhteessa harrastettuun seksiin. Parisuhteen seksille ei välttämättä kaivata lastenlasten sukupolvessa enää ulkopuolisten hyväksyntää, kunhan toiminta perustuu sen osapuolten yhteiselle halulle ja suostumukselle.

Sukupolvierojen lisäksi tässä tarkasteltavien seksuaaliasioiden arviointiin vaikutti merkittävästi sukupuoli. Naiset pitivät useimpia seksuaalasioita perverssimpänä kuin miehet. Erittäin suuret sukupuolierot olivat jatkuvassa seksin haluamisessa ja ryhmäseksissä ja parinvaihdossa. Naiset leimasivat perverssiksi huomattavasti miehiä useammin myös yhdynnät julkisella paikalla ja vapaan seksin. Naisille tyypillistä ajattelua ilmentää siten miehiä useammin seksin rajoittaminen parisuhteen yksityisyyteen ja seksuaalisen halun kohtuullisuus.

Sukupolvien arvokuilu

Eri sukupolvien on helpointa ymmärtää toisiaan seksuaalasioissa silloin, kun kyseessä on parisuhteiden tavanomainen seksuaalielämä. Myös kaikkein tuomittavimmiksi tai perversseimmiksi koetuista asioista eri sukupolvet ovat hyvin samanmielisiä. Sukupolvia taas erottelee se, että nuorimpaan sukupolveen kuuluvat suhtautuvat erilaisiin seksuaalioihin pääsääntöisesti vapaamielisemmin kuin mitä heitä vanhemmat sukupolvet. Uskottomuus on tästä poikkeus. Sen hyväksyvät muita useammin isovanhempien sukupolveen kuuluvat vastaajat.

Seksuaalisuhteiden solminta isovanhempien sukupolven on vaikeampi ymmärtää ja hyväksyä silloin, kun suhteet eivät vaikuta perustuvan erityiseen sitoutumishaluun tai edes rakkauteen. Osaksi tämä vaikeus johtuu siitä, että osa tämän sukupolven naisista ei katso tällaisten suhteiden olevan naisille sopivia. Myös pornografian nämä naiset kokevat pääosin vain miesten juttuna, kun taas lastenlasten sukupolveen kuuluvat naiset ovat ottaneet sen omakseen.

Sukupolvien erot ovat erittäin suuret silloin kun puhutaan vähän erikoisemmista seksuaalioista tai suhtautumisesta seksuaalivähemmistöihin. Isovanhempien sukupolveen kuuluvat eivät ole kovin yleisesti harrastaneet seksuaalisia kokeiluja, monipuolisempia seksitapoja tai käyneet seksuaaliseen erilaisuuteen liittyviä keskusteluja. Heidän on siksi vaikeampi hyväksyä näitä asioita.

Lastenlasten sukupolveen kuuluvien parissa seksuaaliarvojen hyväksyttäväksi lähtökohdaksi ovat tulleet yksilöiden oikeudet toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan. Seksuaalielämä ei ole enää niin alisteinen niille erilaisille velvollisuuksille ja rajoituksille, jotka vielä isovanhempien sukupolvi omaksui vahvana omiin arvoihinsa omassa nuoruudessaan. Erilaisten seksuaaliarvojen ymmärtäminen tai sovittaminen yhteen ei ole monesti kovin helppoa eri sukupolviin kuuluvien ihmisten välillä. Tällöin joudutaan ratkomaan sitä kuka valistaa ja ketä.

Lähteet:

Kontula Osmo & Haavio-Mannila Elina (toim.) (1993): Suomalainen seksi: Tietoa suomalaisten sukupuolielämän muutoksesta. WSOY. Juva.

Kontula Osmo & Kosonen Kati (1994): Seksiä lehtien sivuilla. Painatuskeskus OY. Helsinki.

Kontula Osmo (2008): Halu & Intohimo: Tietoa suomalaisesta seksistä. Otava. Helsinki.

Kontula Osmo (2009): *Between Sexual Desire and Reality: The Evolution of Sex in Finland*. The Family Federation of Finland: The Population Research Institute D49/2009. Helsinki.

Sievers Kai, Koskelainen Osmo & Leppo Kimmo (1974): Suomalaisten sukupuolielämä. WSOY. Helsinki.